

Діаманти назавжди. Діаманти назавжди

КУПИТИ

Книги Ієна Флемінга — справжній підручник. І не тільки для шпигуна. Роман «Діаманти назавжди» стане у пригоді тим, хто давно мріяв порозумітися на коштовному камінні, а також тим, хто шукає нові засоби перетину кордону із незадекларованими речами, ну й звісно усім шанувальникам кінських перегонів. А ще — опісля прочитання цієї книжки можете сміливо відправлятися до Невади і нарешті пограти по-справжньому (путівник по гральних закладах Лас-Вегаса додається). Все інше — голі дівчата, швидкі автомобілі / поїзди / теплоходи / літаки / дрезини, грязьові бані та соус Беарнез — не більше ніж антураж, створений, щоб відволікти читача від основного завдання — «Вчитися, Вчитися та ще раз Вчитися». Вчитися грати та перемагати. Перемагати у будь-яких ситуаціях — чи то бовтаючись на простирадлі за бортом океанського лайнера, як та муха на липучці, або конаючи в смердючій ванні з лай... соррі, з цілющої гноївки, чи хрускаючи чоботами скорпіонів в Екваторіальній Африці. Одразу видно, що Бонд вчився гарно. Тому він завжди перемагає. Учїться, друзі мої, бо Бонд — Джеймс Бонд — гідний приклад для наслідування, талант. А його, як відомо, не проп'єш — хоч змішуй, хоч розбовтуй.

The background is a deep purple with a repeating geometric pattern of triangles. A large, dark silhouette of a man's head and shoulders is positioned in the upper left. He is holding a handgun in his right hand, which is raised towards the right side of the frame. The lines of the gun and the man's hand are highlighted with a bright yellow glow. The text is overlaid on the lower half of the image, with the first two lines in yellow and the last two in white. The author's name is in yellow on a dark red rectangular background at the bottom.

ІЄН ФЛЕМІНГ ДІАМАНТИ НАЗАВЖДИ

ДЖЕЙМС БОНД

© Видавництво "НК-Богдан"

www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-7789-7

IAN FLEMING PUBLICATIONS LIMITED

ДІАМАНТИ НАЗАВЖДИ

DIAMONDS ARE FOREVER © Ian Fleming Publications Limited, 1956

The moral rights of the author have been asserted

Права автора захищені.

«JAMES BOND» і «007» є зареєстрованими торговими марками компанії «Danjaq LLC» і використовуються згідно із ліцензією від «Ian Fleming Publications Limited».

Всі права захищені.

«Ian Fleming» логотип і «Ian Fleming signature» є зареєстрованими торговими марками компанії «The Ian Fleming Estate» і використовуються згідно із ліцензією від «Ian Fleming Publications Ltd».

Переклад *Алекса Антомонова*

Ілюстрації *Олега Кіналя*

Охороняється законом про авторське право.

*Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

Книги Ієна Флемінга — справжній підручник. І не тільки для шпигуна. Роман «Діаманти назавжди» стане у пригоді тим, хто давно мріяв порозумітися на коштовному камінні, а також тим, хто шукає нові засоби перетину кордону із незадекларованими речами, ну й звісно усім шанувальникам кінських перегонів. А ще — опісля прочитання цієї книжки можете сміливо відправлятися до Невади і нарешті пограти по-справжньому (путівник по гральних закладах Лас-Вегаса додається). Все інше — голі дівчата, швидкі автомобілі / поїзди / теплоходи / літаки / дрезини, грязьові бані та соус Беарнез — не більше ніж антураж, створений, щоб відволікти читача від основного завдання — «Вчитися, Вчитися та ще раз Вчитися». Вчитися грати та перемагати. Перемагати у будь-яких ситуаціях — чи то бовтаючись на простирадлі за бортом океанського лайнера, як та муха на липучці, або конаючи в смердючій ванні з лай... соррі, з цілющої гноївки, чи хрускаючи чоботами скорпіонів в Екваторіальній Африці. Одразу видно, що Бонд вчився гарно. Тому він завжди перемагає. Учіться, друзі мої, бо Бонд — Джеймс Бонд — гідний приклад для наслідування, талант. А його, як відомо, не проп'єш — хоч змішуй, хоч розбовтуй.

Передмова

У вступному розділі роману «Діаманти назавжди», дія якого розгортається наприкінці 1950-х років на кордоні Сьєрра-Леоне¹, зубного лікаря копальні, котрий є першою ланкою злочинного ланцюжка з контрабандної торгівлі діамантами, попереджають не допускати недооцінки жорстокості американських гангстерів, що контролюють усю операцію: «На вашому місці, — каже відставний пілот Люфтваффе², який прилетів за коштовним камінням на гелікоптері, — я би не натискав надто сильно на цих людей. Вони можуть виявитися набагато суворішими, ніж будь-який уряд будь-якої держави».

Таке застереження відіграє ключову роль у четвертому романі Ієна Флемінга, що побачив світ у 1956 році: це книга про судження, які ми робимо стосовно тих, кого зустрічаємо, судження, які вони роблять стосовно нас, про винятковість «нас», британців, місце яких у перебудові світу зображено в романі. Частково такі міркування стосуються відносин між Британією й Америкою — райською землею для споживачів товару, яка водночас є батьківщиною небезпечних гангстерських угруповань (у 1954 році Флемінг здійснив подорож у Сполучені Штати, де у Лос-Анджелесі мав докладну розмову щодо діяльності мафії у

місцевому поліцейському департаменті). Сполучені Штати, хоча й були союзником у воєнний період, а також надали рятівну фінансову підтримку в часи післявоєнні, тепер відтісняють Британію зі світоладу.

Під цим тектонічним геополітичним зсувом криється інший страх, а саме зростання могутності міжнародних кримінальних організацій; цей страх, що хвилює цивілізоване суспільство, відображений у романах Сакса Ромера³ та Джона Бакена⁴, котрі започаткували шпигунську літературу як жанр. І насправді, якби вдалося зібрати усі книги цього жанру та розташувати їх у хронологічному порядку, починаючи з 1900 року, ми отримали б серію змов, головним одкровенням в яких стало би те, що правляча влада — це лише фасад, за яким стоять справжні керманичі, заховані від сторонніх очей.

Завдання такої літератури — відкопати з усієї цієї багнюки хоча б зерно свободи. За словами приятеля Бонда, колишнього цеєрушника Фелікса Лейтера, котрий у романі «Діаманти назавжди» працює як приватний детектив над аналогічним випадком, «нинішні гангстери спиртним не займаються. Вони займаються урядами... Хтозна, може, тобі вдасться відстояти засади Свободи, Дому й Затишку за допомогою своєї старої іржавої пукавки».

Коли М., голова Секретної розвідувальної служби, відряджає Бонда на розкриття нелегальної мережі з постачання діамантів, то попереджає не допускати легковажності та нехтування власною безпекою у справі «Діамантової банди»:

— «Не применшуйте складність цього завдання, *нуль-нуль-сьомий*, — різко мовив М. — Якщо я кажу, що справа може виявитися важкою, то не згущаю барви. У світі багато мерзотників, з якими вам ще не довелося зіткнутися, і можливо, що дехто з них задіяний у цій справі. Може, навіть дехто з найкращих».

У всіх книгах та фільмах про Бонда, незалежно від сюжету, незмінною величиною залишається приязне ставлення М. до Бонда, хоча й з деяким ваганням, неначе Бонд будь-якої миті може схибити. Багато в чому драматизм ситуації полягає у тому, що Бонд щомиті виходить за межі повноважень, аби досягти бажаного результату.

Перш ніж наразитися на небезпеку, Бонд має десь прорахуватися, що у нашій книзі станеться при недооцінці розумових здібностей керівників діамантової мережі, тобто припуститися тієї ж помилки, як і дантист копалень.

— «Та що такого особливого в американських гангстерах, — сперечається Бонд після інструктажу М. із начальником канцелярії Секретної розвідувальної служби. — Вони навіть не американці. Переважна більшість — це італійські волоцюги у сорочках з монограмами, які тільки й уміють жерти макарони з м'ясом та пирскати на себе парфумами».

Проте начальник канцелярії закликає Бонда не оцінювати гангстерів за зовнішністю, оскільки карикатурні персонажі, яких Бонд змалював, здаються йому такими «тому, що ти не

зустрічав інших. *За їхніми спинами стоять кращі, а за ними — найкращі*». Далі в романі подібні застереження роблять Фелікс Лейтер і Тіффані Кейс.

План дістатися до «найкращих» — а це бухгалтери-контролери «Діамантової банди» Джек та Сераффімо Спенги — полягає у підміні на Бонда діамантового кур'єра Пітера Френкса, якого Скотланд-Ярд заарештував за порушення митного контролю. Джеймсу наказують сконтактувати з іншим кур'єром — Тіффані Кейс, яка може відкрити жіночі секрети тільки такому майстрові зі зламування сейфів, як Бонд.

Проте Бонд, по-перше, має випробувати свій камуфляж та витримати екзамен, а саме: під виглядом сержанта Джеймса з Ярду здійснити рутинну перевірку Діамантового клубу — місця, котре вважають кінцевим пунктом діамантового ланцюга.

«Трохи сивини на скронях. Шрам зник. Зморшки на красчках губ та очей — свідчення старанності. Легкі тіні на вилицях. Ніякого особливого перетворення, проте впізнати у цьому персонажі Джеймса Бонда було майже неможливо».

Саме ідея щодо того, ким є чи не є Джеймс Бонд, лежить в основі роману («Чому не назватися Джоном Доу», — хмикає Кейс, коли Бонд уживає своє справжнє ім'я замість псевдоніма), а також двояке тлумачення особистості шпигуна, яке стало обов'язковим компонентом шпигунського роману з часів «Багряного Першоцвіту»⁵ аж до романів Роберта Ладлема про Борна. Звісно, такий підхід ми бачимо й у Джона Ле Карре — і не тільки як засіб викриття іноземного «крота», а й у ширшому сенсі — як психологічне дослідження мінливої особистості.

Наше сприйняття Бонда як персонажа, котрий перебуває в розвитку, рухається в іншому напрямку, до значно суттєвішого. Зрозуміло, що на час написання цього роману І. Флемінг уже закінчив формувати характерні риси Бонда, а саме: його потяг до жінок, алкоголю, сигарет, а передусім — до дії. Таким чином організована і структура книги: вступна частина, що сфокусована від початку на деяких на перший погляд неважливих, хоча й символічно суттєвих деталях (як, наприклад, битва скорпіона та жучка); провокативний інцидент (втрата діамантового прибутку, надмірна балакучість Пітера Френкса у спілкуванні з проституткою зі Сохо, а разом і поліцейським інформатором); розмова з М., сповнена прихованої Едіпової напруги; замальовки певного особливого середовища або процесу (контрабанда, торгівля діамантами, кінські перегони чи азартні ігри); переміщення Бонда до лігва злодія (Спектрвіль); а також низка кульмінаційних сцен (дрезина, лайнер, вертоліт, що вибухає, та інше).

Лиходії наділені зазвичай фізичними вадами або сексуально неадекватні. Бонд, на відміну від них, постає незмінно мужнім та привабливим, незважаючи на те, що йому на шляху до остаточної розправи з ворогом доводиться долати фізичні страждання. Ідея існування кримінальної мережі зі штаб-квартирою та розгалуженою міжнародною системою осередків

набуває подальшої значущості: Спектрвіль у цьому романі — прототип СПЕКТРУ в інших (у стрічці 1971 року «Діаманти назавжди» Блофельд та СПЕКТР стають злочинцями).

Як влучно зауважив Умберто Еко⁶, роман «Діаманти назавжди» є винятковим з того погляду, що досі усі лиходії в книгах, які Флемінг написав у 1950-ті роки, так чи інакше працювали на Совети. У всьому іншому роман типовий, згадаймо хоча б епізод з «Гарматним ядром» Спенга.

«Діаманти назавжди» виявилися свого роду проривом у такого роду літературі й стали першою книгою про Бонда, яку серіалізував «Дейлі Експрес»⁷. Коли продаж дешевих книжок досягнув піку в 1964 році, можемо припустити, що на той час Флемінг міг дозволити собі діаманти, як їх зображено у романі. Приховані в зубах робітників копальні чи у кульках для гольфу Бонда, вони становлять матеріальну цінність, на кшталт того, як Тіффані Кейс є вмістищем прихованого сексуального знання. На думку історика Бена Макінтайра, котрий спеціалізується на тематиці шпигунства, на ідею розмістити діаманти в кульках для гольфу Флемінга наштовхнув справжній «Кью» — Чарльз Фрезер-Сміт, який розробляв секретне обладнання для так і нереалізованого плану захоплення книги з кодами «Енігми» під час служби того у військово-морській розвідці.

Діаманти є не єдиним предметом прискіпливого розгляду в цьому романі: Бондівська валіза («фірми «Ревелейшен», обтягнута свинячою шкірою»), в якій містяться матеріали, необхідні для його «легенди», у той час, як тонкий аташе-кейс, також зроблений із свинячої шкіри, «котрий підготував для нього підрозділ «Кью», містив вузьку кишеню, в якій були глушник для пістолета і тридцять патронів 70-го калібру». Сам пістолет, славетна автоматична «беретта», містився у замшевій шкіряній кобурі, що висіла «під його лівою пахвою» під піджаком. Серед небезпечних локацій, зображених у романі, можна назвати грязьові ванни бальнеологічного курорту «Акме» — важкі дерев'яні труни на козлах, накриті на три чверті, наповнені «гарячою темно-коричневою гноївкою».

Питання, ким або чим є Бонд, досі залишається без відповіді. Напевне найкраще порівняти його з «віагрою», оскільки він постає такою собі пріапічною метаморфозою абсолютно асексуального героя Джона Бакена. Звісно, останній брутальний, а Бонд класний, крутий. Розумний, хоча й інтелектуалом його не назвеш. Людина, яка втілює собою Британію у наших сподіваннях на краще, маску нашої мінливої тотожності.

Перевтілення, звісно, відіграє велику роль у цьому романі, як і в багатьох інших. Бонд зустрічає Руфуса Б. Сайе, відомого також під ім'ям Джека Спенга, у Хеттон-Гардені⁸ — лондонському «Діамантовому клубі», куди першому вдається потрапити всередину під виглядом низькооплачуваного поліціанта. Крім примітної статури та короткої стрижки, Сайе привернув увагу секретного агента «своєю компетентністю та професіоналізмом людини, яка справляла враження, наче вона триумфально пройшла крізь низку випробувань». З

урахуванням такої високої оцінки можна припустити, що Бонд скорегує своє зневажливе ставлення до американських гангстерів, але він не змінює оцінку:

«Порівняно зі супротивниками, проти яких йому доводилось боротися, ці волоцюги й нігтя їхнього не варті. Чи, може, варті? Бонд раптом згадав суворе, немов вирубане з кременю обличчя Руфуса Б. Сайе. Що ж, якщо на те пішло, не буде зайвим подивитися на його братика, який має таке екзотичне ім'я. Сераффімо. Ім'я, що підходить радше офіціантові нічного клубу чи продавцеві морозива. Але цим хлопцям таке подобається. Дешево і театральнo».

Приїхавши до Сполучених Штатів, Бонд зустрічав рудого горбаня на ймення Шейді Трі⁹ (майже такий же гарний жарт, як і запитання митного офіцера в Айдлвайлді «Скільки вибиваєте?», маючи на увазі число ударів у гольфі, а не постріл з рушниці), й тоді погордливе ставлення до американських гангстерів б'є по ньому рикошетом.

— «Та за кого ти наш маєш? — *ГОЛОС* горбаня зірвався на крик обурення. — Що ми, якісь дешеві недотепа? До біса! — він знизав плечима і махнув рукою. — Чого очікувати від лаймі¹⁰, який *гадки не має, як тепер роблять справи!*»

Трі в романі «Діаманти назавжди» слід вважати ключовим персонажем для розуміння глибинної помилки, якої припустили англійці, недооцінивши роль домінування Сполучених Штатів у післявоєнний час. Мине шість років після виходу книги, перш ніж тодішній держсекретар США Дін Ачесон¹¹ у відомій промові у Вест-Пойнті заявить: «Велика Британія загубила Імперію і так і не знайшла собі нову роль у світі». Хоча в 1907 році більшість британських заморських територій, за винятком Індії, Малайї і Гани, ще не деколонізували, напис на стіні¹² вже з'явився, і цей роман провіщав останні часи копальням Сьєрра-Леоне як «дохідному капітальному активові країн Британської Співдружності». Посилання Флемінга абсолютно коректне, навіть занадто коректне, оскільки він наголошує на тимчасовості природи таких активів і пророкує поетапне скорочення та послаблення імперського впливу. Сьєрра-Леоне у 1907 році отримала нову конституцію і перетворилася на парламентську республіку в межах Співдружності, а повну незалежність здобула у 1961 році.

Саме М. змальовує зв'язок між політичною владою, що згасає, необхідністю припливу іноземної валюти та діамантами (після війни Британія перетворилася фактично на країну-банкрута і в 1967 домовлялася про кредит три з половиною мільйона доларів від США):

— «Здається, ніби у світі переважну більшість того, що називається «ювелірними» діамантами, добувають на Британських територіях, а дев'яносто відсотків усіх продажів діамантів відбувається у Лондоні. Через «Даймонд Корпорейшн», — М. знизав плечима. — Не запитуйте, як це сталося. Англійці спромоглися прибрати до рук цей бізнес ще на початку сторіччя і досі тримаються за нього зубами. Сьогодні масштаби цієї торгівлі величезні. П'ятдесят мільйонів фунтів на рік. Для нас — це канал найбільшого постачання доларів.

Отже, коли тут утворюються проблеми, уряд починає нервуватися. Проте саме це і трапилося».

Точно як «Діаманти назавжди» визнають факт серіалізму бондіани («Для Бонда це стало закінченням чергової пригоди»), цей роман також ілюструє розуміння того, що британський імперіалізм не має сподіватися на те, що «бізнес, який ми захопили на початку сторіччя, протримається вічно». Разом з тим він не залишає читача ремствувати щодо неминучого кінця ери благоденства.

Кейс є проводирем Бонда до світу американського екшену. Вперше ми зустрічаємо дівчину, коли вона, напівоголена, позує на кріслі а-ля Крістін Кілер¹³ у відомій фотосесії 1973 року Люїса Морлі. Цікаво, що зобразивши цю сцену, Флемінг на сім років випередив реальні події, і можна припустити, що «Діаманти назавжди» стали першоджерелом для скандальної фотосесії. Переживши юною групове зґвалтування і зненавидівши чоловіків, Кейс, однак, виказує неабиякий інтерес до сексу. Тут бачимо паралель із Ханнічайлд Райдер¹⁴ з «Доктора Ноу», ще однією жертвою зґвалтування, від комплексу якої її належить звільнити Бонду, як також він мусив «виправити» лесбійську схильність у Тіллі Мастертон та Пуссі Галор з «Голдфінгера» (Пуссі Галлор — ще одна жертва зґвалтування).

Ім'я Тіффані Кейс — це, звісно, посилання на Тіффані та Ко¹⁵ — відому ювелірну компанію, і, будучи твердою у переконаннях та прекрасною за вродою, Кейс символічно нагадує діамант. Вона — одна з небагатьох дівчат Бонда, яка впритул наблизилася до того, щоб заволодіти серцем Бонда назавжди. Нам кажуть, що він одружиться тільки з тією, «хто зможе приготувати соус Беарнез¹⁶ так само добре, як і кохатись», а Кейс майстерно володіє цими двома чеснотами. Можливо, ми помиляємося, ставлячись до соусу Беарнез як до кулінарної страви, можливо, ця назва — просто пікантність. Із наступного роману — «З Росії з любов'ю» ми дізнаємося, що Бонд деякий час мешкав з Кейс у квартирі на Кінгс-роуд, перш ніж вона повернулася до Америки, що наближає Бонда до стану чоловіка, якого покинула коханка. Проте соус Беарнез продовжує залишатися на сторінках романів про Бонда, в листуванні Флемінга та інших його творах.

Коли Бонд у тій частині «Діамантів назавжди», яка відбувається на борту корабля, нагадує Сераффімо Спенгу про те, що «вечерю зі шампанським він попросив сервірувати на дві персони», і Кейс впадає у розпач, Джеймс Бонд відчуває: «ніщо інше, як величезна порція фізичного кохання, *не спроможне* вилікувати це непорозуміння». Що й стається, принаймні ненадовго. Сексуальна сила Бонда безпосередньо пов'язана з питаннями політичної міцності Британії: в обох випадках він «повертає Британію знову на коня», згідно зі зауваженням Тоні Беннета в його есе 1982 року «Джеймс Бонд, як народний герой». Виглядає так, немов сторіччя імперського занепаду можна повернути назад за допомогою миті нахабного проникнення, що, хоча це лише мить, хай і пихата, постає в образі чуйного лікарняного засобу

й стає репризою усієї вранішньої історії: «Я бажаю отримати усе, Джеймсе, — каже Кейс Бонду посередині Атлантики, — усе, що ти коли-небудь давав дівчині. Зараз. Негайно».

Такими якостями наділене й обмежене коло лиходіїв. Фелікс Лейтер пояснює Бонду: «Кідд — гарний хлопчик. Друзі звать його «Любчик». Можливо, *він співживе з Вінтом. Ці гомики* — найстрашніші вбивці». Коли Бонд наприкінці книги заскакує на «залізне сидіння «буфорса» (важка гармата) — епізод, який Джеремі Блек у «Політиці Джеймса Бонда» характеризує як «демонстрацію імперської міцності», назва зброї відразу ж викликає асоціації з «Любчиком»¹⁷.

Це тільки один, але далеко не поодинокий випадок, коли окремі слова народжують додаткові смислові асоціації і нові можливості, цілком як запорошена пилом пустеля, зображенням якої починається роман «Діаманти назавжди». Саме так, як можемо бути впевненими, що в сумочці Тіффані Кейс є не тільки пачка цигарок «Парламент» і запальничка, «буфорс» пов'язаний не тільки з нашим книжним Любчиком. Загальновідомо, що «любчиком» називали одного з найкращих друзів Ієна Флемінга — Артура Гора¹⁸, графа Аррану¹⁹, який палко протестував проти того, щоб його прізвисько письменник використовував у своїй прозі.

Ім'я Бонда саме собою перетворилося на символ. Як у випадку зі Шерлоком Холмсом, частково завдяки тривалій чарівності на зразок культурної ікони, найдоблеснішим вчинком Бонда є його суттєва сталість, що обумовлена законами літературного життя. Нас, читачів, також ніщо не обмежує, нам дозволено перебувати в небезпечному просторі Бондівського світу, де можна насолодитися необмеженою фантазією автора, втіленою у завершальних словах, що, мовляв, «читати про це цікавіше, *ніж* брати у цьому участь».

Джайлс Фоден²⁰, 2012

ПОЧАТОК ЛАНЦЮЖКА

Із вузької, завширшки як палець, щілини під камінцем зі сухим шерехом, виставивши уперед, немов борець, чималі бойові клешні, виліз великий імператорський скорпіон.

Перед щілиною був клаптик рівної твердої землі, в центрі якої скорпіон зупинився, став на кінчики чотирьох пар ніг, нерви та м'язи напружені — готовий до стрімкого відступу, чуйно прислухаючись до дрібніших колихань, що мали обумовити його подальше пересування.

Місячне світло, пробиваючись крізь рясний кущ терену, кидало сапфірові відблиски на чорний глянець його шестидюймового тіла і тьмяно спалахнуло на вологому білому жалі, що висунулося з останнього сегмента хвоста, й тепер вигиналося над пласкою скорпіоною спиною.

Жало повільно втягнулося назад, нерви біля основи мішечка з отрутою розслабилися. Скорпіон прийняв рішення. Жадібність перемогла страх.

За дванадцять дюймів од щілини, на дні піщаного крутого схилу, жучок переймався лише тим, щоб дістатися кращого пасовиська, ніж те, що забезпечував йому кущ терну, тож стрімкий кидок скорпіона вниз схилом не дав комашці часу навіть розкрити крила.

Жучок замотиляв ніжками на знак протесту, коли клешня схопила його тільце посередині, а потім жало, кинуте через голову скорпіона, увійшло в нього, і той моментально загинув.

Покінчивши зі жучком, скорпіон простояв, не ворухнувшись, добрих п'ять хвилин. За цей час він раз за разом уважно перевіряв повітря та землю стосовно ворожих вібрацій. Переконавшись, що йому нічого не загрожує, він витягнув бойову клешню з майже навпіл перебитого жучка і встромив дві маленькі клешні, що слугують для годування, у плоть жертви. Потім майже годину скорпіон, з ретельною витонченістю, насолоджувався смаком здобичі.

Крислатий терновий кущ, під яким скорпіон убив жучка, служив значущим наземним орієнтиром на широкому просторі горбкуватого вельду, миль за сорок на південь від Кіссідугу²¹ в південно-західному

куті Французької Гвінеї²². На горизонті виднілися пагорби та джунглі, проте саме тут, на двадцяти квадратних милях, розкинулась пласка скеляста площа, майже пустеля, і з усієї тропічної рослинності лише цей самотній кущ терну розрісся до розмірів будинку, напевне тому, що під його корінням залягала вода, тож тепер він став помітним на багато миль навкруги.

Цей розкішний кущ прижився майже на перехресті трьох африканських держав. Фізично він ріс на території Французької Гвінеї, проте разом із тим це місце було за якихось десять миль на північ від найпівнічнішої верхівки Ліберії і за п'ять миль на схід від кордону Сьєрра-Леоне. За кордоном довкола Сефаду розміщені великі діамантові копальні. Вони належать компанії «Сьєрра Інтернешнл», яка сама є частиною потужної гірничо-видобувної імперії «Африк Інтернешнл», а та, своєю чергою, являє собою дохідний капітальний актив країн Британської Співдружності.

Годину тому в щілині між корінням тернового куща скорпіона насторожили два типи вібрацій. Перший був розпізнаний як шкрябання лапок жучка, і це скорпіон діагностував ментально. Інший — серія незрозумілих довколишніх важких ударів, які закінчилися землетрусом, що призвело до часткового обвалу скорпіонової нори. Потім земля почала ритмічно труситися, причому настільки розмірено, що скоро це перетворилося на вібрації, які більше не становили для нього загрози. За деякий час шкрябання жучка поновилося, і жага поживитися ним урешті-решт узяла гору над страхом перед іншими звуками, які, після дня рятування від найстрашнішого ворога — сонця, закарбувались у пам'яті скорпіона. Це й змусило його вибратися з лігва під сяйво місяця, що просочувалося з-під гілок терну.

Тепер, коли він повільно всмоктував шматочки плоті жука клешнями для годування, далеко на східному горизонті пролунав сигнал, що провіщав загибель самому скорпіонові. Сигнал, чутний для людини, звучав поза межами сенсорної системи скорпіона.

За кілька футів звідси груба мускулиста рука з обскубаними нігтями тихенько підняла уламок шерхкого каменя.

Звуку скорпіон не почув, хоча відчув рух повітря. Тієї ж миті його бойові клешні здійнялися, зайнявши оборону, а жало висунулося з

напруженого хвоста, короткозорі очі вилупились у пошуках ворога.

Важкий камінь упав на землю.

— Чорна паскуда.

Чоловік роздивлявся, як коцюрбиться в агонії розчавлена комашина.

Нападник позіхнув, став на коліна в піщаному заглибленні, що утворилося біля стовбура терну, де він просидів майже дві години, і, прикриваючи голову руками, вибрався назовні.

Шум двигуна, на який чекав чоловік і який підписав смертний вирок скорпіонові, гучнішав. На місячній доріжці з'явилась незграбна чорна тінь, яка швидко наближалася зі сходу; на мить місячне світло відбилося на лопатях, що оберталися.

Чолов'яга витер руки об брудні шорти кольору хакі й швидко попрямував до місця, де зі схованки виглядало заднє колесо його пошарпаного мотоцикла. Нижче заднього сидіння з обох боків висіли дві шкіряні сидельні сумки для інструментів. Чоловік витягнув з однієї важкий пакунок і засунув його собі за пазуху в розстебнуту сорочку. З іншої вийняв чотири дешеві електричні ліхтарі й попростував туди, де за п'ятдесят ярдів від великого тернового куща був чистий рівний майданчик завбільшки як тенісний корт. Він увімкнув ліхтарики і три з них устроїв тильним боком у землю. Потім увімкнув четвертий і, тримаючи того в руці, підійшов до четвертого кута майданчика. Чолов'яга чекав.

Вертоліт повільно наближався, тримаючись за сотню футів над землею, довжезні лопаті плавно оберталися. Машина нагадувала невправно зроблену комаху. Чоловікові на землі здалось, як зазвичай, що той надто гуркоче.

Задерши носа, вертоліт зависнув у повітрі, прямо над головою людини. З кабіни висунулася рука, ліхтарик замиготів. Крапка — тире, що на морзе означало «А».

Чоловік на землі відбив у відповідь літери «В» та «С». Потім застромив ліхтар у землю і відійшов, затуливши очі від хмари пилу, що здійнялася. Свистіння лопатей трохи послабшало, й вертоліт м'яко увівся по центру між чотирма ліхтарями. Торохкотіння припинилося, двигун востаннє чмихнув, хвостовий пропелер кілька разів прокрутився на холостих обертах, а головний гвинт зробив ще кілька незграбних рухів і нарешті завмер.

У дзвінкій тиші, що настала, в хащах тернового куща обізався цвіркун, а десь поблизу стривожено теревенькнула нічна пташина.

Давши пилу час осісти, пілот розчинив дверцята кабіни, висунув маленьку алюмінієву драбину й із зусиллям спустився на землю. Він залишався біля кабіни, поки чолов'яга, який зустрічав його, обійшов чотири кути майданчика, збираючи та вимикаючи ліхтарики. Пілот на добрих півгодини запізнився на рандеву і тепер очікував, що зустрічаючий почне занудствувати, вичитуючи нотації. Він терпіти не міг усіх тих африканерів²³. Особливо цього. Для нього, Reichsdeutscher, чистокровного німця, а ще й пілота «Люфтваффе», який воював під керівництвом Галланда²⁴, захищаючи Рейх, вони були расою виродків, хитрими, дурними та погано вихованими. Звісно, робота у цього бовдура не з простих, проте хіба її можна порівняти з керуванням гвинтокрилом, що робить нічний п'ятсотмильний переліт над джунглями, а потім — п'ятсот миль назад.

Коли зустрічаючий підійшов, пілот ледь припідняв руку на знак привітання.

— Усе нормально?

— Сподіваюся, що так. Ви сьогодні знову запізнилися. Мені ще треба до ранку якось перебратися через кордон.

— Індуктор поламався. У кожного свої турботи. Слава Богу, в нас лише тринадцять повних місяців на рік. Гаразд, якщо товар з тобою, давай! Потім залю бак — і відчалю.

Чолов'яга з діамантових копалень мовчки засунув руку за пазуху і простягнув акуратний важкий пакунок.

Пілот узяв пакет, просякнутий потом контрабандиста, й опустив у бокову кишеню своєї просторої форменої сорочки. Потім гидливо витер долоню об шорти.

— Гаразд, — сказав і повернувся до машини.

— Зачекай хвилинку, — мовив чолов'яга з ноткою невдоволення у голосі.

Пілот повернувся. «Голос холопа, який нарешті зібрався з духом поскаржитися на погане харчування», — подумав він.

— Я. Що ще?

— Тут стає жаркувато. Я про копальні. Мені це зовсім не подобається. До нас завітав із Лондона якийсь великий цабе з розвідки.

Ти чув про нього. На прізвисько Сіллітоу. Кажуть, його найняла «Даймонд Корпорейшн». Вони ввели купу нових правил, а покарання подвоїлися. Це лякає моїх помічників. Довелося повчити їх, і ось один із них потрапив у дробарку. Це трохи поліпшило дисципліну, але довелося підняти платню. Додати по десять відсотків. Та їм усе мало. Відчуваю, що хлопці з охорони ось-ось схоплять одного з моїх односправців. Сам знаєш цих чорнопиких свиней. Вони розколюються після першого стусана, — чоловік поглянув в очі пілоту й одразу відвів погляд. — Сумніваюся, що хтось витримає лупцювання шамбоком²⁵. Навіть я.

— То й що? — хмикнув пілот і після паузи додав: — Хочеш, щоб я передав твої погрози АВС?

— Я нікому не погрожую, — поспіхом додав чолові'яга. — Просто хочу, аби вони дізналися, що тут стає спекотно. Вони мають бути в курсі. Мають дізнатися про цього Сіллітоу. Голова що сказав у щорічній промові? Що, мовляв, через контрабанду та Н.О.Д.²⁶ наші копальні втрачають більше двох мільйонів фунтів щорічно, і уряд має докласти максимум зусиль, аби покінчити з цим.

А це що означає? Це означає — покінчити зі мною!

— Зі мною також, — тихо додав пілот. — То чого ти хочеш? Більше грошей?

— Саме так, — затято відіззався чолові'яга. — Вимагаю збільшити мою частку. На двадцять відсотків, або я змушений вийти з гри, — він прислухався, чи не почує у голосі пілота нотки співчуття.

— Гаразд, — мовив пілот байдужим тоном. — Я перекажу твоє прохання в Дакарі, а якщо там зацікавляться, думаю, вони повідомлять Лондон. Звісно, мене це не обходить, проте на твоєму місці, — пілот уперше відкинув бундючність і перейшов на довірливий тон, — я би не тиснув сильно на цих людей. Вони можуть виявитися суворішими за цього Сіллітоу, чи Корпорацію, чи за будь-який уряд будь-якої держави. За останні дванадцять місяців на цьому кінці ланцюжка вже троє позбулися життя. Один за те, що слабкодухий, трусив штанами. Двоє — за те, що запустили лапу в пакунок. Та ти й сам знаєш. Із твоїм попередником трапився огидний нещасний випадок, чи не так? Кумедне місце він вибрав для гелигніту²⁷. Під власним ліжком. Не схоже на нього. Він у всьому був обережним.

На мить обидва чоловіки замовкли і розглядали один одного в місячному світлі. Потім отой з копальні знизав плечима.

— Добре, — сказав. — Просто перекажи їм, що у мене негаразди і знадобиться більше грошей для підтримання порядку. Вони зрозуміють, а якщо відчують, що це важливо, то додадуть хоча б відсотків десять. Якщо ж ні... — він не завершив речення і рушив до гвинтокрила. — Ходімо, допоможу тобі заправитися.

Десять хвилин по тому пілот заліз в кабіну і втягнув за собою драбину. Перш ніж зачинити дверцята, він підняв руку на прощання.

— Бувай, — сказав. — Побачимося за місяць.

Чолов'яга на землі раптом відчув себе дуже самотнім.

— Totsiens, — крикнув і помахав рукою, немов прощався з коханою. — *Alles van die beste*²⁸.

Він відійшов, прикриваючись рукою від пилу.

Пілот умостився на сидінні, застібнув ремінь, поставив ноги на педалі. Перевірив, чи увімкнені колісні гальма, опустив руків'я керування тангажу, увімкнув подачу палива і натиснув стартер. Задоволений звуком двигуна, вимкнув гальмо ротора й ніжно повернув дросель на керуванні тангажу. За вікнами кабіни почали повільно прокручуватися довгі лопаті, пілот озирнувся на кормовий гвинт, що загудів. Відкинувшись у кріслі, дивився, як стрілка показчика швидкості обертання ротора поповзла до цифри «200». Тільки-но вона її пройшла, відпустив колісні гальма і повільно, але твердо потягнув на себе руків'я. Над кабіною лопаті вирівнялися, врізаючись у повітря. Він додав газу, машина повільно відірвалася від землі й пішла догори, поки на висоті ста футів пілот водночас натиснув ліву педаль і подав уперед важіль керування між колінами.

Гвинтокрил повернув на схід і, набираючи висоту та швидкість, заторохтів у зворотний бік місячною доріжкою.

Чолов'яга, котрий залишився на землі, провів поглядом гвинтокрил із вантажем вартістю сто тисяч фунтів стерлінгів у діамантах, які його хлопці поцупили з копальні за останній місяць та простягнули на своїх рожевих язиках йому, коли він, стоячи біля зуболікарського крісла грубувато запитував, де болить.

Розмовляючи про зуби, він виймав камінці з їхніх ротів і, обстежуючи у світлі ліхтаря, шепотів цифри: 50, 75, 100. Ті звично

погоджувалися, кивали, брали банкноти, ховали їх в одязі й виходили з кабінету із загорнутими у папір пігулками аспірину — як алібі. Ці хлопці не могли не погодитись. У місцевих нема жодного шансу винести діаманти за межі поселення. Коли робітників випускали, а таке траплялося раз на рік — відвідати рідню чи поховати родича — їх всебічно обстежували, використовуючи рентген і касторову олію. Якщо когось ловили, на бідолаху чекав справжній кошмар. Набагато простіше навідатися до дантиста саме того дня, коли чергував «Він». Паперові гроші рентген не виявляв.

Чолов'яга перекотив мотоцикла через колодовбини на вузьку стежину і поїхав у напрямку прикордонних пагорбів Сьєрра-Леоне. Тепер вони проглядалися набагато краще. Він ледь устигав дістатися халупчини Сюзі до світанку. Його обличчя скривилося при думці про те, що йому доведеться ще кохатися з нею наприкінці такої виснажливої ночі. Проте цього не уникнути. Грошей, що він давав за алібі, їй було мало. Вона прагнула його білого тіла. А потім іще десять миль до клубу, де за сніданком на нього чекали грубуваті жарти друзів.

— Скільки каналів заплombував, док? Чув, у неї найкращий передок на всю околицю. Слухай, чуваче, це трапляється з тобою тільки за повного місяця?

Але кожна партія діамантів на сто тисяч фунтів означала для нього тисячу фунтів, відкладених у депозитну комірчину в одному з лондонських банків. Чудовими хрусткими п'ятірками. Справа варта заходу. Їй-бо! Проте грати залишалося недовго. Досить, панове! На двадцяти штуках він однозначно зупиниться. А тоді?..

В уяві виникали смачні картинки, поки людина на мотоциклі трусилася по вибоїнах на максимальній швидкості, яку дозволяла дорога, — подалі від величезного куща терну, де починала свій хвилястий шлях найприбутковіша у світі контрабандна операція, щоб нарешті дати змогу діамантам спочити на розкішних грудях за п'ять тисяч миль звідси.

ЧИСТОТА КАМІННЯ

— Треба не штовхати, а загвинчувати, — мовив М. нетерпляче.

Джеймс Бонд подумки зробив позначку: передати Начальникові канцелярії новий вислів М., а потім підняв зі столу ювелірний збільшувальний монокль і цього разу надійно закріпив його на правому оці.

Хоча кабінет був залитий яскравим сонячним світлом прикінцевого липневого дня, М. увімкнув настільну лампу й спрямував її так, щоб вона світила ув обличчя Бонду. Джеймс узяв прозорий огранований камінь і підніс до світла. Він повертав той у пальцях, роздивляючись, як мереживо граней спалахує усіма кольорами веселки, аж допоки не зарядило в очах.

Відтак вийняв ювелірну лупу і задумався, що сказати б таке доречне. М. запитально подивився на нього.

— Камінь коштовний?

— Чудовий! — відгукнувся Бонд. — Вартує, напевне, купу грошей.

— Пару фунтів за огранку, — сухо зауважив М. — Це — уламок кварцу. Гаразд, почнемо заново, — він звівся зі списком, що лежав на столі, й вибравши один з пакетиків, перевірів номер, розгорнув і посунув до Бонда.

Бонд поклав кварц у обгортку і взяв наступний зразок.

— Вам легко, сер, — посміхнувся він до М., — у вас шпаргалка є, — Бонд устроїв монокль ув око й підніс до світла діамант, якщо це був діамант.

«Цього разу, — подумав, — жодних сумнівів». Камінець мав тридцять дві грані зверху і двадцять чотири знизу, важив приблизно 20 каратів²⁹ і відзначався блакитно-білим відблиском усередині, його нескінченні кольори відбивались і заломлювали промені, що виходили з глибин та міріадами голок впивалися в очі. Лівою рукою Бонд узяв кварцову підробку і тримав поруч з діамантом перед лупою. Тепер бачив, що та була безживним шматком, майже тьмяним порівняно зі засліпливою прозорістю діаманта, а веселкові барви, що вона випускала, тепер здавалися вульгарними та бруднуватими.

Бонд відклав кварц і заглянув у самісіньке серце каменя. Раптом він зрозумів жагу, яку сторіччями викликали діаманти, майже сексуальну насолоду, котру відчували ті, хто їх обробляв, гранив і торгував. Вони мали настільки чисту владу краси, що вона межувала хіба з істиною в останній інстанції, мали божественну силу, перед котрою будь-який

інший матеріал перетворювався, наче той уламок кварцу, на непотріб. За ці кілька хвилин Бонд пройнявся містикою діамантів і зрозумів: він ніколи не забуде те, що так несподівано відкрилось у серці цього каменю.

Джеймс дбайливо поклав діамант на папірець, і лупа ковзнула в долоню. Поглянув ув очі М., який уважно стежив за ним.

— Так, — мовив Бонд. — Тепер бачу.

М. відкинувся у кріслі.

— Саме це й мав на увазі Джейкобі, коли я недавно вечеряв з ним у «Даймонд Корпорейшн». Він сказав: якщо я збираюся серйозно зайнятися діамантовими справами, треба спробувати заглянути у серце каменя. Причому, йдеться не про мільярдні обороти, чи про діаманти як засіб хеджування інфляції, чи навіть про сентиментальну моду на обручальні каблучки і все таке інше. Він сказав, що треба відчутти пристрасть до діамантів і показав мені те, що я зараз демонструю вам. Та якщо вас це втішить, — М. посміхнувся до Бонда, — з тим кварцом він і мене спіймав на вудочку.

Бонд сидів мовчки.

— А зараз — тест, — М. махнув рукою в бік купи пакетиків, котрі лежали перед ним. — Я сказав, що мені знадобляться зразки. Ті не заперечили. Цього ранку мені надіслали додому цей пакунок, — М. звірився зі списком, відкрив пакетик і посунув його до Бонда. — Оцей, на який ви зараз дивитеся, — найчистіший біло-блакитний, — він показав на великий діамант, який поклав перед Бондом. — А це — «топ-кристал», десять каратів багетної огранки. Дуже чистий камінь, проте коштує наполовину менше від біло-блакитного. Якщо придивитеся, то побачите укрощення жовтизни. Наступний, «кейп», згідно зі словами Джейкобі, має легке брунатне забарвлення, проте, будь я проклятий, якщо бачу його. Сумніваюся, що хтось, окрім експертів, помітить цей відтінок.

Бонд слухняно узяв «топ-кристал», а впродовж наступної чверть години М. продемонстрував різноманіття діамантів аж до чудових самоцвітів — криваво-червоних, блакитних, рожевих, жовтих, зелених та фіолетових. Нарешті М. витягнув пакетик з дрібним камінням із дефектами чи вкращеннями або просто нечистого кольору. Словом не те, що називають «ювелірної якості». Такі камінці використовують для

виготовлення інструментів та у промисловому виробництві. Проте не варто ставитися до них звисока. Торік Америка купила такого каміння на п'ять мільйонів доларів, а це — лише один з ринків збуту. Бронстін розказав, що саме за допомогою таких камінців прорубали Сен-Готтардський тунель³⁰. З іншого боку, зубні лікарі використовують їх для пломбування зубів. Алмази — найміцніший у світі матеріал. Вони вічні.

Витягнувши люльку, М. почав набивати тютюн.

— Тепер ви знаєте про діаманти стільки, скільки і я.

Відкинувшись у кріслі, Бонд неухважно оглянув розкладені на червоній шкірі оббивки столу М. паперові пакетики з камінцями, що іскрилися на сонці. Цікаво, подумав він, до чого це все.

Черкнувши сірником, Бонд спостерігав, як М. утрамбовує тютюн у чашечку люльки, а потім засовує коробочку із сірниками у кишеню й відкидається у кріслі, займаючи улюблену позицію для роздумів.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ